

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА І ОСВІТА

І. Іваницький, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.048>

Постановка проблеми. Перехід від індустріальних до інформаційних технологій стає важливим явищем в усіх країнах світу. Кінцева мета такого переходу – побудова інформаційного суспільства. Розвиток інформаційного суспільства визначає такі його базові цінності: громадянські права і свободи, соціальна активність, ініціативність, право вибору, відповідальність. Світові процеси відбуваються у час, коли основним ресурсом стає інформація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Становлення і розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою XXI століття. Саме в інформаційному суспільстві активно розвиваються інформаційні і комунікаційні технології, створюються умови для ефективного використання знань у вирішенні найважливіших проблем управління суспільством і демократизації суспільного життя. Світова спільнота, ставши на шлях постіндустріальної цивілізації становлення і розвитку інформаційного суспільства, формує різні напрями його побудови. Проблеми становлення й розвитку інформаційного суспільства розглядаються у працях відомих учених, серед яких Д. Белл, Й. Масуд, Ю. Хаяші, С. Гнатюк, В. Бех та ін.

Становлення і розвиток інформаційного суспільства, як будь-якого нового етапу суспільного поступу, – процес складний, суперечливий. Зникають старі звичні цінності та орієнтири й з'являються незвичні нові.

Інформаційне суспільство – ступінь у розвитку цивілізації, який характеризується збільшенням ролі інформації і знань у житті, зростанням частки інформаційних комунікацій, інформаційних продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті, створенням глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення соціальних та особистих потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Ефективністю впровадження інформаційних технологій та гарантією їхньої дії є «розуміння

кожним громадянином того, чому і як саме урядові портали і муніципальні сайти, дистанційна освіта й телеробота, власний сайт і створення віртуальної фірми здатні покращити його власне життя і життя його дітей» [2].

Постановка завдання. З огляду на викладене ми ставили завдання з'ясувати роль і місце освіти у становленні інформаційного суспільства в наших реаліях.

Виклад основного матеріалу. Концепція інформаційного суспільства займає чільне місце в сучасній науці. Вона змінила концепцію індустріального і постіндустріального суспільства і заснована на передумовах про те, що інформатика та інформаційна технологія виступають засобом зміни соціальної структури суспільства, продуктивних сил, створення нової інформаційної індустрії. У багатьох розвинених країнах були прийняті державні програми побудови інформаційного суспільства.

Інформаційне суспільство відмінне від попередніх, оскільки тут основним чинником виступають нематеріальні складові – знання та інформація, в процесі отримання, опрацювання, зберігання та видачі яких зайнята більшість членів суспільства. Проте в інформаційному суспільстві виробництво інформації не витісняє матеріальне виробництво, а надбудовується над ним і стимулює його розвиток. Тому потрібно говорити не про саме інформаційне суспільство, а про поєднання індустріальних та інформаційних чинників розвитку і функціонування суспільства.

Інформаційне суспільство вносить якісні зміни і в методологію сучасної освіти: знання формують основу для реалізації потреб освіти і складають один із найважливіших виробничих чинників. В інформаційному суспільстві економіка країни зазнає зміни і трансформується в економіку, засновану на інформації і знаннях, інтелектуальних інформаційних технологіях, підтримується розвинутою людиною. Ці тенденції в економіці вимагають нових видів освіти, етичної

компетентності й інфраструктури, що підтримує процес постійного вдосконалення знань і умінь.

Освіта в інформаційному суспільстві – це середовище інформаційного обміну, який передбачає не лише засвоєння, а й передачу та генерування нової інформації в обмін на отриману, а також продукування знань. З цього погляду проводиться чітке розмежування знання та інформації. Знання – це результат пізнання дійсності і за характером є об'єктивним. Інформація – це відомості будь-якого виду, які часто виражають суб'єктивну думку і можуть бути недостовірними й суперечливими. Відносність знання в силу швидкого старіння призводить до «витіснення знань інформацією в якості основного елемента освітнього процесу, що перетворює знання в інформацію про світ» [3]. Отже, ми отримуємо несистематизовані відомості, а систематизація й перетворення їх у знання є нашим завданням.

Вища освіта повинна сприяти становленню громадянина інформаційного суспільства, в якому кожен має змогу отримати оперативну й достовірну інформацію будь-якого виду і призначення за допомогою глобальних інформаційних мереж з будь-якої точки простору; наявна можливість реалізації миттєвої комунікації як між окремими членами суспільства, так і з державними і суспільними структурами; трансформується діяльність засобів масової інформації, розвивається та інтегрується з інформаційними мережами цифрове телебачення; зникають географічні та політичні кордони держав у рамках інформаційних мереж [1].

Можна виділити декілька груп проблем інформатизації освіти, вирішення яких сприятиме підвищенню якості вищої освіти.

До першої групи проблем можна віднести переведення інформаційних ресурсів в електронний вигляд і реалізацію телекомунікаційного доступу до інформаційних центрів.

Друга група об'єднує проблеми створення уніфікованого інтерфейса доступу до ресурсів та електронних каталогів наукових бібліотек, а також створення системи цифрових бібліотек.

Третя група проблем акцентує увагу на впровадженні інформаційних методів у процеси наукових досліджень. Обов'язковим паралельним процесом має бути інтеграція науково-дослідної та інформаційної діяльності через впровадження альтернативної інформаційної технології – комп'ютерної автоформалізації професійних знань.

Не менш важливим є узагальнення та систематизація вже накопичених знань і створення умов для широкого доступу до цієї наукової інформації.

Остання, п'ята, група – це проблеми реалізації взаємного обміну науковою й технічною інформацією через засоби телекомунікаційного зв'язку.

Як видно з викладеного, освіта і наука – єдине ціле, в якому одна складова відіграє важливу роль для розвитку іншої складової. Зростання якості вищої освіти можливе сьогодні лише за умови фундаменталізації освіти на основі органічної єдності його технічної, природнонаукової та гуманістичних складових [5].

В умовах інформаційного суспільства вищий навчальний заклад кардинально змінює такі свої основні складові, як організаційна структура, методи і форми навчання, викладацький склад. Так, наприклад, привабливою і доступною стає дистанційна форма навчання через засоби інтернету, що дає змогу заощаджувати час і кошти, сприяє підвищенню якості освіти завдяки таким рисам, як самоменеджмент знань, гнучкість розкладу, інновативність, творчий пошук, можливість здійснення особистого вибору та ін. [4].

Висновки. У час соціальних трансформацій, інформатизації суспільства вища освіта повинна сприяти появі випереджальних технологій, що пришвидшують рух суспільства у його стабільному розвитку. Саме у сфері вищої освіти має відбуватися оцінка і корекція ціннісних орієнтирів суспільства. Якість цього процесу зумовлюється підготовкою людини до ефективного перетворення інформації з метою отримання системних та об'єктивних знань. Інформаційне суспільство – це незалежна реальність, яка може сприяти побудові суспільства знань та інновацій. З огляду на стрімкий розвиток нових технологій важливою умовою соціальної комфортності людини є самоосвіта, перепідготовка, навчання впродовж життя.

Бібліографічний список

1. Баєв О. О. Доступ до електронно-інформаційної інфраструктури та технологій в Україні. *Інформація і право*. 2011. № 2. С. 98–102.
2. Голобуцкий А. Украина на пути к Глобальному информационному обществу. URL: <http://www.e-ukraine.org.ua/publications/e-goverment/UINTEI-Golob.htm> (дата звернення: 20.06.2018).
3. Жук М. В. Сучасна українська освіта за умов конкуренції інформаційних потоків. URL: <http://www.dlab.kiev.ua/ITEA2006/paper/Zhuk.doc> (дата звернення: 20.06.2018).
4. Новицький А. М. Феномен «інформаційного суспільства» як об'єкт наукового дослідження. *Інформація і право*. 2011. № 1. С. 25–29.
5. Пархоменко О. В. Інформаційно-знаннєве суспільство: проблеми, особливості. *Науково-технічна інформація*. 2010. № 1. С. 3–6.

Іваницький І.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА І ОСВІТА

Розглянуто питання розвитку інформаційного суспільства. Новим ступенем у розвитку цивілізації є інформаційне суспільство, яке характеризується збільшенням ролі інформації і знань у житті суспільства, зростанням частки інформаційних комунікацій. Інформаційне суспільство відмінне від попередніх, оскільки тут основним чинником виступають нематеріальні складові – знання та інформація, в процесі отримання, опрацювання, зберігання та видачі яких зайнята більшість членів суспільства. Проте в інформаційному суспільстві виробництво інформації не витісняє матеріальне виробництво, а надбудовується над ним і стимулює його розвиток. Тому потрібно говорити не про саме інформаційне суспільство, а про поєднання індустріальних та інформаційних чинників розвитку і функціонування суспільства.

Інформаційне суспільство вносить якісні зміни і в методологію сучасної освіти: знання формують основу для реалізації потреб освіти і складають один із найважливіших виробничих чинників. В інформаційному суспільстві економіка країни зазнає зміни й трансформується в економіку, засновану на інформації і знаннях, інтелектуальних інформаційних технологіях, і підтримується розвиненою людиною. Ці тенденції в економіці вимагають нових видів освіти, етичної компетентності та інфраструктури, що підтримує процес постійного вдосконалення знань і умінь. Освіта в інформаційному суспільстві – це середовище інформаційного обміну, що передбачає не лише засвоєння, а й передачу та генерування нової інформації в обмін на отриману, а також продукування знань.

Розкрито основні проблеми інформатизації освіти. В умовах інформаційного суспільства навчальний заклад кардинально змінює такі свої основні складові, як організаційна структура, методи і форми навчання. Привабливою і доступною стає дистанційна форма навчання через засоби інтернету, що дає змогу заощаджувати час і кошти, сприяє підвищенню якості освіти. Освіта в інформаційному суспільстві повинна сприяти появі нових технологій, що пришвидшують рух суспільства. У сфері освіти має відбуватися оцінка і корекція ціннісних орієнтирів суспільства.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, інформаційні технології.

Ivanitskyi I.

THE DEVELOPMENT OF THE INFORMATION SOCIETY AND EDUCATION

The issues of development of the information society are considered. A new stage in the development of civilization is the information society, which is characterized by an increase in the role of information and knowledge in the life of society, an increase in the share of information communications. The information society is different from the previous one, because the main factor is the non-material factors – knowledge and information, in the process of receiving, processing, storing and issuing of which most members of society are employed. However, in the information society, the production of information does not supplant material production, and is built on it, and stimulates its development. Therefore, we need to speak not about the information society itself, but about the combination of industrial and informational factors in the development and functioning of society. Information society introduces qualitative changes and in the methodology of modern education: knowledge forms the basis for the realization of educational needs and constitute one of the most important industrial factors. In the information society, the country's economy is undergoing change and is transformed into an economy based on information and knowledge, intelligent information technologies, and supported by a developed person. These trends in the economy require new types of education, ethical competence and infrastructure, which supports the process of continuous improvement of knowledge and skills. Education in the information society – an environment of information exchange, which involves not only learning, but also the transmission and generation of new information received in exchange and production of knowledge. The main problems of informatization of education are revealed. In the conditions of the information society, the educational institution fundamentally changes its main components, such as the organizational structure, methods and forms of education. attractive and accessible is the distance learning method of the Internet, which allows you to save time and money, and contributes to raising the quality of education. Education in the information society should promote the emergence of new technologies that accelerate the movement of society. In the field of education there should be an assessment and correction of the values of society.

Key words: information, information society, information technologies.

Стаття надійшла 10.07.2018.